

ค่านิยมการมอบของกำนัลในสังคมไทย* THE VALUE OF GIVING GIFTS IN THAI SOCIETY

ธนาพล กิจเลิศวัฒนา

Thanaphon Kitlerwattana

สำนักงานเลขาธิการคณะจังหวัดราชบุรี

Ratchaburi Province Secretariat Office

Corresponding Author E-mail: Meilin.ausa@gmail.com

บทคัดย่อ

ค่านิยมที่ถือสืบทอดกันมายาวนานของสังคมไทย ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเป็นสิ่งที่ถูกถ่ายทอดและถือปฏิบัติกันมา แต่ค่านิยมในแต่ละพื้นที่ก็จะแตกต่างกันออกไป สังคมเมืองจะติดในเรื่องของความหรูหรานิยมชมชอบในวัตถุมากกว่า แต่ถ้าเป็นค่านิยมในชนบทจะเป็นลักษณะของการมีน้ำใจแบบไม่หวังผลตอบแทน ค่านิยมจะถูกปลูกฝังมาจากครอบครัว โรงเรียน สถาบันการศึกษา ศาสนา สื่อ สังคมหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนค่านิยมจึงจึงมีความแตกต่างกันออกไป และในปัจจุบันสังคมไทยของเรามีค่านิยมที่ผิดแปลกไปในเรื่องที่เราเห็นได้ชัดเจนมากที่สุดคือการมอบของกำนัลในสังคมไทย ส่วนใหญ่จะเป็นการมอบเพื่อหวังผลประโยชน์เป็นสำคัญ

คำสำคัญ: ค่านิยม; ของกำนัล; สังคมไทย

Abstract

These values have been passed down for a long time in Thai society. It is considered a good thing, something that has been passed on and practised. However, the values in each area are different. Urban culture is obsessed with luxury. It is more popular to admire the object. But if it is a rural value, it will be in the form of kindness without expecting anything in return. Values are instilled in families, schools, educational institutions, religion, media, society, or public and private organizations. Therefore, values are different. At present, our Thai society has strange values in the matter that are most clearly seen in the giving of gifts. Most of them are given with the hope of benefit.

Keywords: Values; Gifts; Thai Society

บทนำ

ในปัจจุบันการมอบของกำนัลนับได้ว่าเป็นธรรมเนียมที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนาน โดยที่มักจะมอบในโอกาสสำคัญๆ โดยที่ในหลายๆ ประเทศก็มีธรรมเนียมในการมอบของกำนัลที่แตกต่างกันออกไป อาทิ ประเทศจีนก็มีวัฒนธรรมในการมอบของกำนัลในโอกาสต่าง ๆ และในการมอบของขวัญของประเทศจีนหรือผู้ที่มีเชื้อสายจีนก็

*Received February 15, 2024; Revised March 25, 2024; Accepted April 10, 2024

จะเป็นการมอบเป็นคู่เพราะถือไว้ว่าเป็นเรื่องมงคล เป็นต้น สำหรับในประเทศไทยค่านิยมของการมอบของกำนัลก็มีมาช้านาน ในยุคสมัยโบราณ อาทิ เครื่องบรรณาการ มีทั้งส่งไปยังเพื่อนบ้านหรือประเทศพันธมิตรหรือเพื่อนบ้าน และประเทศพันธมิตรส่งให้ทางประเทศไทย จึงไม่อาจที่หลีกเลี่ยงได้ว่าการมอบของกำนัลนั้นมีมาแต่ช้านานที่สำหรับสังคมไทย แต่ในปัจจุบันนั้นกลับกลายเป็นว่าเป็นค่านิยมที่ผิดไปจากเดิม การเกิดค่านิยมในปัจจุบันเป็นค่านิยมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล ระหว่างบุคคลกับองค์กรภาครัฐและเอกชน โดยถือเรื่องของผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้งหรือเพื่อให้งานของตนเองประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี ถึงแม้ว่าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีการกำหนด ค่านิยมของคนไทย 12 ประการ ไว้เป็นยุทธศาสตร์เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยและสร้างคนในชาติให้มีความเข้มแข็ง ตลอดจนเป็นการส่งเสริมและพัฒนาสังคมไทยให้ก้าวไกลและมั่นคง (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์, 2565) อีกทั้งในหน่วยงานต่าง ๆ ก็ได้มีการรณรงค์และมอบนโยบายการไม่รับของกำนัลจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยและสร้างคนในชาติก็ตาม เพื่อเป็นการตอกย้ำและส่งเสริมในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เกิดความโปร่งใสและน่าเชื่อถือของผู้ให้บริการ

แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม

ค่านิยม หมายถึง ทศนคติหรือความเชื่อที่ในการดำเนินชีวิต เป็นตัวกำหนดแบบแผน และเป็นเป้าหมายของชีวิต ที่สังคมเห็นว่าดีงาม (Preferable) ค่านิยมเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ ค่านิยมจึงมีความสัมพันธ์กับทุกสิ่งและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม (สุนทรี โคมินและสนิท สมักรการ, 2522)

ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก เพราะเป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังมาแต่เด็กและเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้และการสั่งสมประสบการณ์ ค่านิยมได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรม สังคม สถาบัน และบุคลิกภาพ ค่านิยมที่บุคคลยึดถือมีไม่เท่ากันในแต่ละบุคคล และแต่ละบุคคลอาจจะมีค่านิยมที่เหมือนกันแต่ต่างกันที่ระดับการให้ความสำคัญ โดยเมื่อเกิดความขัดแย้งของค่านิยมระบบค่านิยมจะจัดการเลือกค่านิยมตัวที่สำคัญมากกว่า (Milton Rokeach, 1973)

ค่านิยม หมายถึง แนวความประพฤติหรือสภาพของการกระทำใด ๆ ที่บุคคล หรือสังคมนิยมชมชอบ และเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การประพฤติปฏิบัติจึงยอมรับยึดถือมาเป็น แนวทางประพฤติอย่างสม่ำเสมอหรืออย่างน้อยก็ชั่วระยะหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเองหรือสังคม (พระมหาอดิศร ธีรสีโล, 2540)

ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่เชื่อว่าสิ่งหนึ่งมีค่า มีความสำคัญและเป็นสิ่งที่ปรารถนาในการประพฤติปฏิบัติที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับ นั้นย่อมมีค่านิยมของสังคมแฝงอยู่ภายในหรือการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลใดมีความพึงพอใจย่อมมีค่านิยมของบุคคลนั้นแฝงอยู่ภายในด้วย (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2539)

สรุปได้ว่า ค่านิยม หมายถึง แนวทาง พฤติกรรม ทศนคติ ที่ถูกปลูกมาจากบริบทของสังคม ไม่ว่าจะเป็นป็นตอนเด็ก วัยรุ่นหรือวัยทำงาน โดยค่านิยมมักได้รับอิทธิพลมาจากสังคมที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลานานจนกลายเป็นวัฒนธรรม

ประเภทของค่านิยม

ค่านิยม แบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ ค่านิยมสังคมเมือง และค่านิยมสังคมชนบทของสังคมไทย ไว้ค่อนข้างชัดเจน โดยค่านิยมทั้งสองลักษณะจัดได้ว่าเป็นลักษณะของค่านิยมที่ทำให้เกิดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล แบ่งได้ดังนี้(สุพัตรา สุภาพ, 2552)

1. ค่านิยมสังคมเมืองประกอบด้วย 1) เชื่อในเรื่องเหตุและผล 2) ขึ้นอยู่กับเวลา 3) แข่งขันมาก 4) นิยมตะวันตก 5) ชอบจัดงานพิธี 6) พุ่มเพื่อยุทธ 7) นิยมวัตถุ 8) ชอบทำอะไรเป็นทางการ 9) ยกย่องผู้มีอำนาจผู้มีตำแหน่ง 10) วินัย 11) ไม่รักของส่วนรวม 12) พุดมากกว่าทำ 13) ไม่ชอบเห็นใครเหนือกว่า 14) เห็นแก่ตัวไม่เชื่อใจใคร

2. ค่านิยมสังคมชนบท ประกอบด้วย 1) ยอมรับบุญรับกรรมไม่ได้แย้ง 2) ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ 3) เชื้อถือโชคกลาง 4) ชอบเสี่ยงโชค 5) นิยมเครื่องประดับ 6) นิยมคุณความดี 7) นิยมพิธีการและการทำบุญเกินกำลัง 8) ชอบเป็นฝ่ายรับมากกว่าฝ่ายรุก 9) ทำงานเป็นเล่น ทำเล่นเป็นงาน 10) พึ่งพาอาศัยกัน 11) มีความเป็นส่วนตัวมากเกินไป 12) รักญาติพี่น้อง 13) มีความสันโดษ 14) หวังความสุขชั่วหน้า

การแบ่งประเภทของค่านิยมมีหลายวิธีไม่มีการแบ่งที่เป็นการตายตัว ถ้าผู้แบ่งยึดถือพระผู้เป็นเจ้าหรือพระศาสดาเป็นหลักสำคัญ ก็อาจจะแบ่งค่านิยมออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ (สาโรจ บัวศรี, 2527) ดังนี้

2.1 ค่านิยมที่เป็นศีลธรรม (Morality) หมายถึง ค่านิยมที่เป็นศีลและธรรมโดยเฉพาะ ได้แก่ Moral Value โดยเฉพาะซึ่งถือเอาพระศาสดาหรือพระผู้เป็นเจ้าได้กำหนดไว้

2.2 ค่านิยมที่เป็นข้อตกลง (Convention) หมายถึง ค่านิยมที่ประชาชนในชาติได้ตกลงเห็นชอบกำหนดกันขึ้นเองไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามยุคสมัย ได้แก่ ประเพณีอุดมการณ์ วินัย กฎหมาย ฯลฯ แต่ถ้าแบ่งยึดวิชาชีพเป็นหลักสำคัญ ก็อาจจะแบ่งค่านิยมออกเป็น 2 ประเภทเช่นกัน คือ

2.2.1 ค่านิยมพื้นฐาน (Basic Values) ประกอบด้วยค่านิยมดังต่อไปนี้

2.2.1.1 ศีลธรรม

2.2.1.2 คุณธรรม

2.2.1.3 ธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม

2.2.1.4 กฎหมาย

2.2.2 ค่านิยมวิชาชีพ ประกอบด้วยค่านิยมต่อไปนี้

2.2.2.1 อุดมการณ์ประจำวิชาชีพของตน เช่น นักการเมือง อาจมีอุดมการณ์ 3 ประการ คือ บริการ วิจัย การนำในการใช้ความคิดใหม่

2.2.2.2 วินัยประจำวิชาชีพตน

2.2.2.3 มารยาทประจำวิชาชีพตน

2.2.2.4 พระราชบัญญัติประจำวิชาชีพตนโดยเฉพาะ

ในการแบ่งประเภทของค่านิยมทั้งสองประการดังกล่าวแล้วนั้นจะเห็นว่า เนื้อหานั้นเหมือนกัน แต่วิธีการแบ่งนั้นต่างกัน ทั้งนี้อาจจะยังมีวิธีการอื่น ๆ อีกแล้วแต่จุดประสงค์ของผู้แบ่ง เช่น การพิจารณาตามลักษณะการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมต่างๆออกเป็น 5 ประเภท

1. ค่านิยมทางทฤษฎีหรือวิชาการ ได้แก่ ค่านิยมที่จะศึกษาหาความรู้ ความจริง เหตุผลและการรวบรวมจัดระบบความรู้

2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ เป็นค่านิยมที่ทำให้บุคคลแสวงหาประโยชน์ ทรัพย์สิน และความมั่นคง

3. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ เกี่ยวข้องกับความชื่นชม พึงพอใจในความงาม ความเหมาะสมและความกลมกลืนในลักษณะต่างๆ

4. ค่านิยมทางสังคม ได้แก่ ความรักเพื่อนมนุษย์ ความต้องการที่จะทำให้ประโยชน์ให้เพื่อนมนุษย์

5. ค่านิยมทางการเมือง คือความเชื่อและความยึดถือในศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออุดมการณ์อันสูงสุดในจักรวาล

การแบ่งประเภทของค่านิยม สามารถแบ่งได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับว่าผู้แบ่งจะยึดอะไรเป็นพื้นฐานในการแบ่งซึ่งไม่มีการแบ่งที่เป็นวิธีการแน่นอนตายตัวอย่างเพียงอย่างเดียวถ้าผู้แบ่งยึดถือพระผู้เป็นเจ้าหรือพระศาสดาเป็นหลักสำคัญก็อาจจะแบ่งค่านิยมออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ (พวงเพชร สุรัตนกวีกุล, 2541) ได้ดังนี้

1. ค่านิยมที่เป็นศีลธรรม (Morality) หมายถึง ค่านิยมที่เป็นศีลและธรรมโดยเฉพาะ หรือ Moral Values และ Ethical Values โดยเฉพาะซึ่งถือเอาพระศาสดาหรือพระผู้เป็นเจ้าได้กำหนดไว้ให้แล้ว

2. ค่านิยมที่เป็นข้อตกลง (Convention) หมายถึง ค่านิยมที่ประชาชนในชาติได้ตกลงเห็นชอบกำหนดกันขึ้นเองไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามยุคตามสมัยได้แก่ ธรรมเนียมประเพณีอุดมการณ์วินัยกฎหมาย ฯลฯ

ค่านิยมทางสังคมเป็นการเรียนรู้ทางสังคมมีสถาบันทางสังคมหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ในด้านนี้ ดังนี้

1. ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมอันดับแรกและสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างค่านิยมให้แก่บุคคลทั้งนี้เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่อบรมสั่งสอนพฤติกรรมสังคมให้แก่คนตั้งแต่เกิดถึงแม้เด็กจะเติบโตขึ้นก็ยังอาศัยอยู่กับครอบครัวและได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวเป็นประจำ แม้แต่เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่และแยกตัวไปสร้างครอบครัวใหม่แล้ว ก็ยังมีความผูกพันกับบิดาและมารดา และสมาชิกในครอบครัวเดิมอยู่สิ่งใดที่ครอบครัวอบรมสั่งสอนไว้หรือสิ่งใดที่ครอบครัวเรียกร้อง ย่อมมีผลต่อการปฏิบัติของคนอยู่ไม่มากนักน้อย

2. โรงเรียน หน่วยของสังคมที่มีส่วนในการสร้างค่านิยมอันถูกต้องให้แก่เด็กเป็นอย่างมาก นั่นก็คือโรงเรียนเนื่องจากสังคมทุกสังคมย่อมมอบหมายหน้าที่อันนี้ให้แก่โรงเรียน แต่โรงเรียนก็ทำหน้าที่ได้ไม่ผลสมบูรณ์เท่าที่ควรอันเป็นเพราะเหตุผลหลายประการเช่นค่านิยมที่โรงเรียนนำมาสอนนั้นแตกต่างจากวิถีปฏิบัติของคนทั้งหลายสิ่งที่โรงเรียนสอนบางอย่างก็นำไปปฏิบัติไม่ได้ และอีกประการหนึ่งการอบรมปลูกฝังค่านิยมนั้น ครูจะต้องมีการติดตามอยู่ทุกระยะถ้าเห็นข้อบกพร่องก็ต้องรีบแก้ไขแต่ครูก็ไม่มีเวลาที่จะติดตามนักเรียนทุกคนค่านิยมที่โรงเรียนสอนจึงไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับค่านิยมที่ครอบครัวและสังคมปฏิบัติอยู่เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น เด็กก็จะเกิดความสับสนและเลือกไม่ถูกว่าควรยึดปฏิบัติตนตามคำสอนใดในบางครั้งการอบรมของโรงเรียนก็ไม่ได้ส่งผลดีซึ่งอาจเกิดขึ้นเพราะด้วยเหตุดังกล่าวนี้ได้

3. สถาบันศาสนาซึ่งรวมถึงบุคคลและหน่วยงานของศาสนาต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยในการปลูกฝังค่านิยมและศีลธรรมอันถูกต้องให้แก่บุคคลเป็นอย่างมาก

4. สังคมวัยรุ่นและกลุ่มเพื่อนหมายความว่า การคบหาสมาคมกับเพื่อนในรุ่นเดียวกันไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเพื่อนสนิทหรือการทำกิจกรรมอื่น ๆ ในสังคมวัยรุ่นผลที่เด็กได้รับอันหนึ่งคือการเรียนรู้และการยอมรับค่านิยมจากกิจกรรมเหล่านั้น

5. สื่อมวลชนในยุคปัจจุบันบุคคลได้รับความรู้และความคิดจากสื่อมวลชนเป็นอันมากในบางกรณีบุคคลก็ยอมรับเอาความรู้และความคิดเหล่านั้นไปยึดถือปฏิบัติเป็นค่านิยมบางประการของตน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุดเช่นค่านิยมในการแต่งกายตามสมัยนิยมทรงผมเป็นต้นสื่อมวลชนมักนำความคิดเช่นนี้ออกไปเผยแพร่ ส่งผลให้คนในสังคมโดยเฉพาะเด็กและวัยรุ่นรับเอาความคิดนี้เข้าไว้โดยไม่รู้ตัวในด้านความรู้และความคิด ดังนั้น สื่อมวลชนจึงมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ความคิดหลาย ๆ อย่างถ้าความคิดนั้นสอดคล้องกับความต้องการของเด็กเขาก็จะติดตามเรื่องนั้นมากขึ้นและไม่นานค่านิยมใหม่นี้ก็จะเกิดขึ้นโดยอาศัยสื่อมวลชน

6. องค์การของรัฐบาลรัฐย่อมมีส่วนในการปลูกฝังค่านิยมและศีลธรรมให้แก่สังคมตามปกติรัฐจะควบคุมโรงเรียนและสนับสนุนสถาบันศาสนาให้ทำหน้าที่ในด้านนั้นนอกจากนั้นรัฐยังตรากฎหมายให้สิทธิและอำนาจแก่ครอบครัวในการเลี้ยงดูและอบรมเด็กการเผยแพร่ข่าวและความคิดของสื่อมวลชนก็มักอยู่ภายใต้การควบคุมหรือสนับสนุนของรัฐจึงกล่าวได้ว่า รัฐมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมให้แก่คนในสังคมถ้าไม่ได้กระทำโดยทางตรงก็กระทำโดยทางอ้อม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2543)

สรุปได้ว่า ประเภทของค่านิยมนั้นมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับว่าค่านิยมนั้นนำมาใช้กับสังคมไหน ถ้าเป็นสังคมเมืองก็จะติดในเรื่องของความหรูหรานิยมชมชอบในวัตถุมากกว่า แต่ถ้าเป็นค่านิยมในชนบทจะเป็นลักษณะของการมีน้ำใจแบบไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งค่านิยมจะถูกปลูกฝังมาจาก ครอบครัว โรงเรียน สถาบันศาสนา สื่อสังคมหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน

การเกิดของค่านิยม

การเกิดของค่านิยมซึ่งสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของบุคคลไว้ว่า การศึกษาเล่าเรียนหรือการเรียนรู้นั้นควรเริ่มจากความจำเป็นหรือความต้องการเสียก่อน จึงจะได้ผลดีถ้ายังไม่มีหรือมองไม่เห็นความจำเป็นเด่นชัด ก็ย่อมเรียนดีด้วยความเหนื่อยหน่าย เมื่อเกิดความจำเป็นขึ้นแล้ว ขั้นต่อไปก็จะทำให้เกิดความชอบหรือความสนใจติดตามมา ซึ่งความชอบนี้จะช่วยกระตุ้นให้มีความนิยมและเข้าใจในคุณค่าก็จะกลายเป็นค่านิยมขึ้นมา ทั้งนี้ค่านิยมที่ก่อตัวอยู่ระยะเวลานึงหรือนานพอสมควรก็จะกระตุ้นให้เกิดภาวะรุ่มร้อนหรือพร้อมที่จะกระทำการที่อยูในใจที่เรียกว่า “ทัศนคติ”(สาโรจ บัวศรี, 2527)

ค่านิยมของสังคมไทยไว้ 2 ลักษณะ คือ 1. ค่านิยมในชนบท มีลักษณะเด่นชัด คือยอมรับเหตุผลโดยไม่โต้แย้งขึ้นอยู่กับความเชื่อถือ โขกลาง ชอบเสี่ยงโชค นิยมเครื่องประดับ นิยมคุณงามความดี นิยมพิธีการและการทำบุญเกินกำลังชอบเป็นฝ่ายรับมากกว่าฝ่ายรุก การพึ่งพาอาศัยกัน รักญาติพี่น้อง มีความสันโดษ เป็นต้น 2. ค่านิยมในเมือง มีลักษณะสำคัญเฉพาะ คือ เชื่อในเรื่องเหตุและผล ขึ้นอยู่กับเวลาการแข่งขัน นิยมตะวันตก ชอบจัดงานพิธีฟุ่มเฟือยหรูหรา นิยมวัตถุ ชอบทำอะไรเป็นทางการ ยกย่องผู้มีอำนาจมีตำแหน่ง ขาดระเบียบวินัย ไม่รักส่วนรวม พุดมากกว่าทำ ไม่ชอบเห็นใครเหนือกว่าและเห็นแก่ตัวไม่เชื่อใจใคร แนวคิดเกี่ยวกับการเกิดค่านิยมว่า ค่านิยมที่เกิดขึ้นมาไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่สิ่งที่สังเกตเห็นได้ก็คือพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งพฤติกรรมนั้นจะคล้อยตามระบบความเชื่อและค่านิยมที่คนแต่ละคนและสังคมแต่ละสังคมยึดมั่น หรือยึดถืออยู่ (สุพัตรา สุภาพ, 2552)

ที่มาของค่านิยมในสังคมไทย

ค่านิยมในสังคมไทยเป็นค่านิยมที่เกิดขึ้นจากจิตใจที่แสดงออกมาในรูปความคิดเห็น ความรู้สึก จนแสดงออกในลักษณะของการกระทำ ค่านิยมจึงเป็นเรื่องของความคิด ดังนั้น จุดเริ่มต้นจึงอยู่ที่จิตใจ ด้วยเหตุนี้คนแต่ละคนจึงมีค่านิยมเป็นของตนเองทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ชีวิตในสังคมทุกคนมีการพัฒนาความคิด ความเชื่อ และค่านิยมอยู่เสมอ ปกติคนจะมีความคิดมีความเห็นส่วนตัว หรือเมื่อได้ยินได้ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น บางครั้งก็ยึดถือเอาความคิดเห็นของผู้อื่นไว้ ถ้าเข้ามีศรัทธาในบุคคลคนนั้น นอกจากนี้บางคนยังเอาความคิดเห็นของบุคคลอื่นมาผสมผสานกับความคิดเห็นของตนเอง สร้างระบบความคิดเห็นให้กับตนเอง โลกทัศน์และค่านิยมจึงแตกต่างกันไปตามวุฒิภาวะ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล จึงเป็นที่มาของค่านิยมในสังคมไทย (สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2544) ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูของสถาบันครอบครัว (Socialization) สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่หล่อเลี้ยงชีวิตจิตใจ คุณธรรมและศิลปธรรมแก่เด็ก เพื่อเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการพัฒนาและเป็นกุญแจที่จะแก้ไขปัญหาด้านสังคม การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมจึงมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่บ้านค่านิยมของบุคคลจึงแตกต่างกันไปตามการเปลี่ยนแปลงของวุฒิภาวะและประสบการณ์ที่ได้รับจากสถาบันครอบครัว

2. สถาบันการศึกษา (Educational Institution) ได้แก่ โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างค่านิยมและการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชน เพราะเป็นสถาบันที่เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม โดยสถาบันการศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์และปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมจึงมีบทบาทในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของคนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในสังคม

3. ระบบความเชื่อ (Faithfulness) อันได้แก่ สถาบันทางศาสนา กล่าวคือ หลักธรรมทางศาสนาซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในอดีต ที่มีการยึดถือศีลธรรม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งค่านิยมที่มีรากฐานสำคัญมาจากศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ ตลอดจนศาสนาอื่น ๆ โดยที่หลักธรรมของศาสนาจะสื่อถึงการอบรมให้คนรู้จักระเบียบของสังคม เรียนรู้ในการปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกันได้กับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยผ่านกระบวนการและสถาบันต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม เช่น วัด มัสยิด โบสถ์ และสถาบันสงฆ์ต่าง ๆ ซึ่งทำหน้าที่ในการอบรมกล่อมเกลายบุคคล รวมถึงเด็กและเยาวชนให้ปฏิบัติตามกัมมธัมและประเพณีหลาย ๆ ประการให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่ดำรงอยู่

4. ระบบศักดินา (Feudalism) สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความผูกพันกับระบบศักดินามาเป็นระยะเวลานาน ระบบศักดินาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างค่านิยมของสังคมได้มาช้านาน และเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งเป็นไปตามความแตกต่างและฐานะของบุคคลในสังคมนั้น สังคมไทยจึงเป็นสังคมที่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ อาจแบ่งโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ และเป็นสังคมที่นิยมยกย่องผู้ที่มีอำนาจ ยศศักดิ์ ชาติวุฒิ ตำแหน่ง เผ่าพันธุ์ และฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีการยอมรับโดยปริยายอย่างเต็มที่

5. อารยธรรมตะวันตก (Western Civilization) เนื่องจากแต่เดิมสังคมไทยเป็นสังคมที่มีค่านิยมยอมรับความมั่งคั่งร่ำรวยเป็นทุนเดิม เมื่อระบบอุตสาหกรรมและทุนนิยมของตะวันตกได้เข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทย พร้อมกับการนำค่านิยมทางวัตถุ และมุ่งเน้นการให้ความสำคัญในทางเศรษฐกิจ จึงทำให้วัฒนธรรมการบริโภควัตถุนิยมแพร่หลายในสังคมไทย เศรษฐกิจจึงเป็นเครื่องมือในการกำหนดการดำเนินชีวิตของคน ส่งผลให้เกิดเป็นการละเลยต่อส่วนรวมและส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กล่าวคือ รัฐและองค์กรธุรกิจต่างมุ่งพัฒนาบ้านเมืองในเรื่องเศรษฐกิจเพื่อการนำเข้าและส่งออก ท้ายที่สุดแล้วระบบทุนนิยม และการบริโภคนิยม จึงเป็นกระแสหลักครอบงำสังคมไทยจนปัจจุบันนี้

6. สื่อสารมวลชน (Communication) เนื่องจากในช่วงศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา ระบบข่าวสารและโทรคมนาคมมีประสิทธิภาพและมีอิทธิพลเป็นอย่างมาก ทำให้ระบบเศรษฐกิจถูกหล่อหลอมรวมเป็นระบบเดียวกัน และเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทั่วโลก โดยเฉพาะเมื่อสิ้นสุดยุคสงครามเย็น กระแสสังคมนิยมอ่อนตัวลง การค้าเสรีและพลังประชาธิปไตยเข้มแข็งขึ้น ด้วยเหตุนี้สถาบันสื่อสารมวลชนต่าง ๆ จึงมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ค่านิยมข่าวสารข้อมูล ความคิด ทศนคติ และศิลปวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่า “สารสนเทศ” ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและพัฒนามนุษย์ ด้วยการนำข้อมูลข่าวสารที่ได้มาสังเคราะห์เป็นความรู้และการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จนกระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และ

วัฒนธรรม สื่อสารมวลชนนี้ส่งผลกระทบอย่างแพร่หลายทั้งในเชิงลึกและในวงกว้างและมีอิทธิพลทั้งในด้านการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถ ตลอดจนเจตคติและค่านิยมของประชากรทุกกลุ่มอายุ กลุ่มอาชีพ กลุ่มเพศ และกลุ่มระดับการศึกษาต่าง ๆ

สรุปได้ว่าที่มาของค่านิยมในสังคมไทยเกิดขึ้นได้จากหลากหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว การได้รับการขัดเกลาจากโรงเรียนในวัยที่กำลังศึกษา ระบบในศาสนา เพราะแต่ละศาสนาต่างก็มีความเชื่อที่แตกต่างกัน ค่านิยมจึงจึงมีความแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ในเรื่องของระบบศักดินาที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ล้าสมัยในสังคมไทยมาช้านานก็เป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดค่านิยมในปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมในสังคมไทย

ค่านิยมมีความสำคัญและเป็นสิ่งหนึ่งที่ก่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม ดังนั้นหากสังคมใดมีคนในสังคมที่มีค่านิยมที่ดีเหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมตามไปด้วย ปัจจุบันหลายหน่วยงานโดยเฉพาะหน่วยงานทางด้านสังคมวัฒนธรรมต่างมีความกังวล เกี่ยวกับค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปของคนไทยรวมไปถึงการรับเอาค่านิยมที่ไม่เหมาะสมมาใช้ในสังคม ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมไปในทางที่ดีและเหมาะสม จึงเป็นที่มาของการเสริมค่านิยม เดิมที่ดีที่เหมาะสมให้มากขึ้น และสร้างค่านิยมใหม่ที่ดีที่เหมาะสมรวมไปถึงปรับเปลี่ยนค่านิยมที่ไม่ดีไม่เหมาะสมให้กลับกลายเป็นค่านิยมที่ดี

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนด ค่านิยมของคนไทย 12 ประการ ไว้เป็นยุทธศาสตร์เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยและสร้างคนในชาติให้มีความเข้มแข็ง ตลอดจนเป็นการส่งเสริมและพัฒนาสังคมไทยให้ก้าวไกลและมั่นคง (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์, 2565) ไว้ดังนี้

ค่านิยม ประการที่ 1 มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กล่าวคือ เราเกิดมาบนผืนแผ่นดินไทยที่อุดมสมบูรณ์และมั่งคั่ง มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่อุทิศให้แก่ประชาชนอันเป็นที่รัก มีศาสนาพุทธซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และก็มีธงชาติที่ป่าวประกาศถึงสัญลักษณ์ของเรา

ค่านิยม ประการที่ 2 ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม กล่าวคือ การที่เราเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยของเราให้เข้ากับคนอื่นหรือทัศนคติไปในทางที่ดีนั้นจะทำให้เราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เข้าใจสิ่งต่างๆ ในแต่ละมุมมอง ซึ่งจะช่วยให้ข้อขัดแย้งและปัญหายุติลง

ค่านิยม ประการที่ 3 กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ กล่าวคือ บุญคุณของพ่อแม่ที่เลี้ยงดูเรามา ท่านทั้งสองให้กำเนิดเรามาในโลกอันกว้างใหญ่ เลี้ยงดูเราอย่างดีด้วยความรักและห่วงใย รวมทั้งผู้ปกครอง และคุณครูบาอาจารย์ที่ให้การศึกษาดังแต่เล็กจนโต ซึ่งจะทำให้เราเติบโตใหญ่เป็นคนที่ดีในสังคม

ค่านิยม ประการที่ 4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน คือ การที่มีความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันโลกภายนอกเวลานี้โลกเปลี่ยนไป เราควรที่จะมีความมุ่งมั่นในการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน

ค่านิยม ประการที่ 5 รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม กล่าวคือ มีความภูมิใจกับประเพณี ศิลปะอันงดงาม และวัฒนธรรมอันดีงาม เช่น สงกรานต์ วันปีใหม่ของประเทศไทย ในขณะที่ค่านิยมของตะวันตกนั้นเข้ามาและมีบทบาทมากคือการแต่งกาย ซึ่งทำให้ประเพณีอันงดงามนั้นถดถอยลง ด้วยเหตุนี้เราควรที่จะเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์และสืบทอด

ค่านิยม ประการที่ 6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน กล่าวคือ การทำสิ่งต่างๆ ด้วยความหวังดี การที่เราให้โดยไม่หวังผลตอบแทนนั้นเป็นสิ่งที่ประเสริฐ ศีลธรรมก็เป็นข้อที่เราควรถือไว้ในใจถึงแม้ว่าผลลัพธ์ที่เราจะได้คือความสุขเล็กๆ น้อยๆ แต่เราก็จะได้มิตรสัมพันธ์ที่ดี

ค่านิยม ประการที่ 7 เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง กล่าวคือ รัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมือง โดยที่เรามีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งเราควรเคารพพ่อหลวงเรา ด้วยใจรักการเป็นประชาธิปไตยนั้นเป็นระบบการบริหารอำนาจที่นำมาใช้ในการบริหารประเทศ

ค่านิยม ประการที่ 8 มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ กล่าวคือ ทุกวันนี้เรามักจะเห็นผู้คนแตกแยก หรือไม่ให้ความเคารพกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการที่ไม่มีระเบียบในสังคม อย่างแรกต้องเริ่มที่ตัวเราเอง เราควรที่จะมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย และเคารพผู้ใหญ่ และสิ่งเหล่านี้จะเป็นต้นแบบให้อีกหลายๆ คนเพื่อที่จะทำให้สังคมไทยนั้นเจริญ

ค่านิยม ประการที่ 9 มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กล่าวคือ สติเป็นสิ่งที่เราควรตระหนกอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะได้ทำสิ่งหนึ่งให้ดีที่สุด รวมถึงการคิดทบทวนให้รอบคอบ และมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน ผลลัพธ์ที่เราจะได้ถ้าเราทำอะไรโดยมีสติคือความสำเร็จ

ค่านิยม ประการที่ 10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักประหยัดไว้ใช้อย่างมีประมาณ มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แบ่งปัน และพร้อมที่จะขยายเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี กล่าวคือ การดำรงชีพนั้นอาจจะจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เราควรตระหนกอยู่ตลอดเวลา ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้คำสอนไว้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการที่เราต้องปรับเปลี่ยนตนให้เข้ากับคนอื่น และถ้าเราทำตามคำสอนของพ่อหลวง ชีวิตเราจะมีสุขอยู่กับสิ่งที่เรามี

ค่านิยม ประการที่ 11 ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำมีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ มีความละเอียด เกรงกลัวต่อบาปตามคำสอนของศาสนา กล่าวคือ การที่มีจิตใจอันแน่วแน่ ถ้ามีอุปสรรคผ่านเข้ามา ก็สามารถผ่านสิ่งเหล่านี้มาบอยครั้ง มันจะทำให้เราเข้มแข็ง

ค่านิยม ประการที่ 12 คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง กล่าวคือ ในการดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น เราควรคำนึงถึงข้อดีและข้อเสีย แต่ไม่ใช่แค่คำนึงสำหรับตนเองแต่ควรคำนึงถึงผู้อื่นด้วย อีกทั้ง เราควรช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เช่น ไปสอนหนังสือที่บ้านเด็กกำพร้า หรือไปให้ความบันเทิงที่บ้านคนชรา เป็นต้น

ค่านิยมไทยที่สำคัญและควรปลูกฝังขึ้นให้เกิดในสังคมไทยทุกคนเพื่อให้พลเมืองเกิดความเจริญก้าวหน้า แก่ตนเอง และประเทศชาติ สรุปได้ดังนี้ (ประนอม เดชชัย, 2536) คือ

1. ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งสถาบันทั้งสามนี้มีความสำคัญยิ่งที่ทำให้คนไทยมีสถานที่อยู่อาศัย มีศาสนาเป็นสถาบันที่ก่อให้เกิดความสงบสุข และมีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชนในชาติ ดังนั้นควรปลูกฝังให้ประชาชนเห็นความสำคัญ และร่วมกันรักษาสถาบันทั้งสามตลอดไป

2. ความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขและพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงนั้นสมาชิกทุกคนต้องซื่อสัตย์สุจริตต่อกันเพราะความซื่อสัตย์สุจริตนั้นเป็นค่านิยมที่ดีที่สุดในการดำเนินการทุกอย่างชาวไทยทุกคนจึงควรปฏิบัติตนและยึดมั่นในค่านิยมนี้ตลอดไป

3. ความมีระเบียบวินัย กล่าวคือ ข้อปฏิบัติที่มีหลักเกณฑ์เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุสำเร็จโดยดี ฉะนั้น การสร้างนิสัยให้เป็นคนมีระเบียบวินัย จึงจำเป็นต่อการสร้างสรรค์ความมั่นคงก้าวหน้าของประเทศ ระเบียบวินัยที่สำคัญ ๆ ได้แก่ รัก และรักทรัพยากรสมบัติของชาติ การตรงต่อเวลา ความสะอาด ฯลฯ เป็นต้น

4. ความสุภาพเรียบร้อย หมายความว่า การมีกิริยามารยาทเรียบร้อยอ่อนโยนนุ่มนวล ทำให้บุคคลที่สัมพันธ์ด้วยเกิดความเมตตารักใคร่อยากช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนให้ก้าวหน้า

5. ความกตัญญูกตเวที ซึ่งนับได้ว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยให้สมาชิกในสังคมรักใคร่เมตตาช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำให้บุคคลนั้น มีความก้าวหน้าในการงานหากสังคมไทยมีบุคคลเช่นนี้มาก ๆ คนส่วนใหญ่ก็จะเจริญก้าวหน้า และเป็นผลให้ชาติเจริญก้าวหน้าไปด้วย

6. การรู้จักเสียสละ เอื้อเฟื้อ และการให้อภัย การที่บุคคลอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือสงเคราะห์กันแบ่งปันทรัพยากรของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้ตกยากลำบาก หรือสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมแล้วสังคมนั้น ก็จะทำให้เกิดความรักใคร่สามัคคีและนำมาซึ่งความสงบสุขแก่หมู่คณะด้วย

7. ความขยันขันแข็ง หมายความว่า การเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงาน ย่อมนำมาซึ่งความสำเร็จในชีวิตได้ และสามารถช่วยให้ประเทศชาติเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะจะช่วยขจัดความยากจนของสังคมได้ สำหรับประเทศไทยโชคดีที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นอยู่ข้าวอันน้ำ ถ้าปลูกฝังค่านิยมความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพสม่ำเสมอให้แก่ประชาชนแล้ว เชื่อแน่ว่าประเทศไทยจะมีความเจริญทัดเทียมกับอารยประเทศในอนาคตอันใกล้

8. การเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ค่านิยมที่ปลูกฝังให้ประชาชนมีความรับผิดชอบในตนเองและส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ และความรับผิดชอบทำงานร่วมกันในหมู่คณะให้ดำเนินไปด้วยดีแล้วย่อมหมายถึงความเจริญของประเทศชาติด้วยเช่นกัน

9. การนิยมประเพณีไทย ค่านิยมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีไทยเป็นสิ่งที่ดีงาม ซึ่งบรรพบุรุษได้สร้างสมขึ้นอย่างเหมาะสมกับสังคมไทย เป็นการแสดงให้เห็นว่าชาติไทยมีความเจริญรุ่งเรืองมาแล้วในอดีต มีขนบประเพณีวัฒนธรรมเป็นแบบอย่างของตนเองมาช้านาน จำเป็นต้องปลูกฝังค่านิยมดังกล่าวนี้ ให้ประชาชนคนไทยต้องผดุงรักษาไว้ตลอดไป

10. การประหยัด ถือเป็นค่านิยมที่ช่วยให้บุคคลสามารถเก็บหอมรอมริบรู้จักใช้เงินทองในทางที่ถูกที่ควร บุคคลที่รู้จักประหยัดย่อมสร้างอนาคตให้เป็นปึกแผ่นได้และนั่นหมายถึง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชาติด้วย ดังนั้น ประชาชนทุกคนจึงควรได้รับการปลูกฝังค่านิยมนี้ขึ้นโดยระลึกอยู่เสมอว่าไม่มีใครสร้างอนาคตที่ดีได้โดยไม่รู้จักประหยัด

11. การยกย่องคุณความดี คุณความดี หมายถึงการกระทำใด ๆ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมโดยเหมาะสม และไม่ก่อความเดือดร้อนแก่คนส่วนใหญ่

นโยบายการไม่รับของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ทุกภาคส่วนต้องให้ความร่วมมือในการป้องกันและแก้ปัญหา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ทำหน้าที่หน่วยงานกลางด้านความมั่นคงของชาติได้กำหนดเรื่องการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรมและเพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรและค่านิยมสุจริตอย่างมีคุณธรรม มีความโปร่งใส ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนจากการปฏิบัติหน้าที่ ป้องกันการทุจริต

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดนโยบายการไม่รับของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้ (ประกาศสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2565)

ความหมายของของขวัญ

- 1) ของขวัญ หมายถึง สิ่งใดๆ หรือบริการใดๆ (เงิน ทรัพย์สินสิ่งของ บริการอื่นๆ ที่มีมูลค่า) ที่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับนอกเหนือจากเงินเดือน รายได้ และผลประโยชน์จากการจ้างงานในราชการปกติ
- 2) ของขวัญ สามารถตีค่าตีราคาเป็นเงิน หรืออาจไม่สามารถตีราคาได้
- 3) ของขวัญที่สามารถตีราคาได้ หมายรวมถึง สินค้าบริโภคต่างๆ ความบันเทิง การต้อนรับ การให้ที่พัก การเดินทาง อุปกรณ์เครื่องใช้ เช่น สินค้าตัวอย่าง บัตรของขวัญ เครื่องใช้ส่วนตัว บัตรกำนัล บัตรลดราคา สินค้าหรือบริการ และเงิน
- 4) ของขวัญที่คิดเป็นราคาไม่ได้ หมายถึง สิ่งใดๆ บริการใดๆ ที่ไม่สามารถคิดเป็นราคาที่จะซื้อขายได้ เช่น การให้บริการส่วนตัว การปฏิบัติด้วยความชอบส่วนตัว การเข้าถึงประโยชน์ การสัญญาว่าจะได้รับประโยชน์มากกว่าคนอื่น

สรุป

การที่คนในสังคมไทยมีค่านิยมในการมอบของกำนัลนั้น มีแต่สมัยโบราณซึ่งถือว่าเป็นค่านิยมที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งในสมัยนั้นจะมีระบบศักดินาก็จะมีผู้คนนำของกำนัลมามอบให้ไม่ว่าจะเป็นผ้า เครื่องลายคราม และระบบการมอบของกำนัลก็ได้มีการสืบทอดมาจนถึงยุคปัจจุบัน ที่ถือได้ว่าเป็นค่านิยม แต่ในบางครั้งการมอบของกำนัลกลับกลายเป็นค่านิยมที่ผิดไป การผิดไปในที่นี้คือเสมือนเป็นการให้เพื่อการติดสินบนเพราะมีมาแต่โบราณ ไม่ได้ให้เพราะเป็นประเพณี ขนบธรรมเนียมที่เวลาเราไปเยี่ยมเยียนผู้ใหญ่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เราจะมีของฝากของกำนัลไปมอบให้ ทั้งนี้การมอบของกำนัลให้กันในปัจจุบันคือการที่ฝ่ายมอบให้ต้องการผลประโยชน์จากฝ่ายตรงข้ามหรือเพื่อเป็นการเอื้อประโยชน์แก่กัน โดยมาในรูปแบบของกำนัล ที่เป็นสินค้าที่มีมูลค่า แทนการมอบตัวเงินเพื่อเป็นการเลี่ยงการรับเงินใต้โต๊ะ ซึ่งถ้ามองแล้วมันก็ไม่ต่างจากการรับเงินใต้โต๊ะเพียงแค่เปลี่ยนรูปแบบไปนั่นเอง และด้วยค่านิยมแบบนี้จึงทำให้เกิดความไม่โปร่งใสในการทำงานของกลุ่มผู้รับของกำนัล จนในปัจจุบันหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนก็มีนโยบายไม่รับของกำนัลเกิดขึ้นมา แต่ก็ยังเป็นเพียงนโยบายเพราะบางที่บางแห่งก็ยังมีการรับของกำนัลจากผู้มาติดต่องาน

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์. (2565). *เปิดวิสัยทัศน์ คสช. 9 ยุทธศาสตร์ตั้งเป้า สร้าง 12 ค่านิยมหลักของคนไทยที่ต้องปลูกฝังเน้นสร้างความเข้าใจประชาธิปไตยที่ถูกต้อง*. สืบค้น 4 มิถุนายน 2565, จาก <https://prachatai.com/journal/2014/07/54539>
- ประนอม เดชชัย. (2536). *เสริมทักษะการเรียนรู้การสนทนาสังคมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระมหาอดิสร ธีรสีโล. (2540). *คุณธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พวงเพชร สุรัตน์วิกุล. (2541). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2539). *หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม*. พิษณุโลก: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ พิษณุโลก.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). *ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาโรจ บัวศรี. (2527). *จริยธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง. (2565). *นโยบายการไม่รับของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่ (No Gift Policy)*. สืบค้น 26 เมษายน 2565, จาก <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2023/04/ann-nogift-policy.pdf>
- สุนทร โคมินและสนิท สมักรการ. (2522). *ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2552). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2544). *วิธีการจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเรียนรู้ โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- Milton Rokeach. (1973). *The Nature of Human Values & Value Systems*. NewYork: Free Press.